

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 10 april 1923 kl. $\frac{1}{2}$ 1 e. m.

Utlåtande, angående vissa framställningar rörande pensioner och understöd m. m.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar rörande vissa pensioner och understöd m. m.

1:o) I en till riksdagen den 26 januari 1923 avlåten proposition nr 35 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att till sådana f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare, som frånträtt sina befattningar före 1918 års ingång och vilka åtnjuta understöd för sin återstående livstid av det å postverkets stat för driftkostnader upptagna förslagsanslaget till livräntor och understöd, må under år 1923 av postmedel utbetalas förhöjning med fyrtio procent av vederbörande tillkommande understöd.

*Ang.
förhöjning
för år 1923
av åt vissa
f. d. poststa-
tionsförestän-
dare och lant-
brevbärare
utgående
understöd.*

I fråga om den i ärendet lämnade utredningen får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottet vill erinra, att riksdagen under åren 1919—1920 medgivit, att förhöjning finge utgå å ifrågavarande understöd, för år 1919 med 35 procent samt för vart och ett av åren 1920—1922 med 50 procent av vederbörande understödsbelopp. I betraktande av den inträdda sänkningen av levnadskostnaderna och med hänsyn till den starka reduktion av de till statens befattningshavare utgående dyrtidstilläggen, som av Kungl. Maj:t föreslagits, har nu, ehuru här ifrågavarande förhöjning icke är att helt jämställa med dyrtidstillägg i egentlig mening, någon nedsättning av densamma ansetts vara befogad; och har Kungl. Maj:t föreslagit, att förhöjningen måtte för år 1923 bestämmas till 40 procent.

Utskottet.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran häremot, hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition.

Ang.
årligt under-
stöd åt stä-
derskan hos
generalpost-
styrelsen
Augusta
Fahlström.

2:o) I en inom första kammaren under nr 108 väckt motion har herr *Julin* hemställt, »att riksdagen må bevilja städerskan hos generalpoststyrelsen *Augusta Fahlström*, från och med den dag hon avgår från sin befattning hos styrelsen, ett årligt understöd för hennes återstående livstid ej understigande 420 kronor för helt år räknat att utgå av postmedel.»

Till stöd för detta yrkande anföres i motionen, bland annat, att städerskan *Augusta Fahlström*, som vore född den 16 december 1852 och sålunda uppnått 70 år, i september 1922 hos generalpoststyrelsen anhållit om pension eller understöd, men att denna ansökan av styrelsen funnits för det dåvarande icke böra föranleda någon åtgärd. Avvisandet av den gjorda framställningen syntes hava grundats bland annat därpå, att styrelsen ansett sökandens tjänstetid kort i jämförelse med den, som tidigare föranlett riksdagen att bevilja städerskor i statsinstitutioner ålderdomsunderstöd. Tjänstetiden räknades av generalpoststyrelsen hava börjat den 1 november 1903, medan den i själva verket börjat den 1 september 1894, något som sökanden ej förstått att med nödig tydlighet framhäva, och som generalpoststyrelsen för sin del vid tillfället icke kunde efter tillgängliga handlingar känna, då städerskan *Fahlström* väl utfört städningen inom styrelsens lokaler, men icke uppburit ersättning härför av styrelsen direkt utan av den funktionär hos styrelsen, som haft sig ansvaret för lokalernas städning anförtrött.

Beträffande den av motionären förebragta utredningen i övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Över förevarande motion har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat statskontorets utlåtande; och har nämnda ämbetsverk i ärendet införskaffat yttrande av generalpoststyrelsen, som anfört följande:

Generalpost-
styrelsen.

»Generalpoststyrelsen vitsordar riktigheten av motionärens uppgifter i fråga om de faktiska förhållanden, som kunna vara av vikt för frågans bedömande, och har för sin del intet att erinra mot det av förste expeditionsvakten *K. Sahlberg* lämnade intyget. De av *K. Sahlberg* i berörda intyg meddelade uppgifter voro icke för generalpoststyrelsen kända vid fattandet av dess beslut den 6 oktober

1922. På grund av, bland annat, vad i detta intyg blivit upplyst finner generalpoststyrelsen nu skäligt, att Fahlström tilldelas årligt understöd av postmedel.

Vid bedömande av understödets storlek synes styrelsen hänsyn böra tagas därtill, att det arbete, som Fahlström haft att utföra, beräknats för en fullt arbetsför person kräva en tid av 3 timmar dagligen. Till jämförelse återopas ett av 1922 års riksdag avgjort understödsärende, däri riksdagen på grund av Kungl. Maj:ts proposition nr 70/1922 beslöt, att understöd skulle utgå av postmedel åt förra städerskan vid postverket Bernhardina Pettersson med årligt belopp av 350 kronor. Jämförelsen visar, att

Pettersson med en levnadsålder av 55 år varit anställd i postverket 27 år med daglig arbetstid av 4 $\frac{1}{2}$ timmar och en årlig ersättning av 825 kronor.

Fahlström med en levnadsålder av 70 år varit anställd i postverket 28 $\frac{1}{2}$ år med daglig arbetstid av 3 timmar och en årlig ersättning av 840 kronor.

Med hänsyn härtill finner generalpoststyrelsen ett understödsbelopp av 350 kronor för år åt Fahlström skäligt.»

Statskontoret har för egen del i ärendet anfört följande:

»Den i motionen nr 108/I gjorda framställningen om årligt understöd åt städerskan hos generalpoststyrelsen Augusta Fahlström har icke givit statskontoret anledning till erinran annat än beträffande det föreslagna pensionsbeloppet. Det belopp, som kan varda beviljat, synes icke böra medföra större inkomst för städerskan Fahlström än den avlöning, hon åtnjutit för sitt arbete hos generalpoststyrelsen. Statskontoret vill därför föreslå beviljande åt henne av en pension å 300 kronor, i vilket fall sammanlagda pensionsförmåner med nu utgående pensions- och dyrtidstillägg komma att utgöra 840 kronor för år räknat eller samma belopp som under de senaste åren utgjort hennes årsinkomst från postverket.»

Statskontoret.

Med hänsyn till vad i ärendet förekommit finner även utskottet det vara billigt, att ett årligt understöd av postmedel beviljas städerskan Fahlström under hennes återstående livstid. I fråga om storleken av detta understöd ansluter sig utskottet till statskontorets förslag om ett årligt belopp av 300 kronor. Understödet synes böra utgå från och med månaden näst efter den, vari städerskan Fahlström entledigas från sin anställning hos generalpoststyrelsen.

Utskottet.

Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion I: 108, må medgiva, att städerskan hos generalpoststyrelsen Augusta Fahlström må från och med månaden näst efter den, vari hon entledigas från sin anställning hos styrelsen, under sin återstående livstid av postmedel uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

Ang.
 årligt under-
 stöd åt änkan
 Mathilda
 Carolina Pers-
 son, född
 Åkesson.

3:o) I en inom andra kammaren av herr *Lovén* väckt motion nr 9 har hemställts, »att änkan *Mathilda Carolina Persson*, född *Åkesson*, boende i Håkanstorp, f. g. 14, Malmö, S:t Pauli församling, måtte av statens järnvägars trafikmedel erhålla ett årligt understöd, så länge hon lever ogift, av 500 kronor, räknat från den 16 oktober 1920.»

Till stöd för detta yrkande har motionären anført, bland annat, att *Mathilda Carolina Perssons* man, muraren *Måns Persson*, den 16 oktober 1920 överkörts och dödats av ett statens järnvägars tåg vid korsningen av statens järnväg och Industrigatan inom Malmö stads område, att vid ifrågavarande gatukorsning icke funnits »någon bevakning men väl obevakade grindar, som alltid stått öppna», att upprepade framställningar från trafikanter inom staden till vederbörande myndigheter rörande vidtagande av skyddsanordningar vid järnvägsövergången icke föranlett tillräckliga åtgärder samt att muraren *Perssons* död sålunda vore att tillskriva bristande skyddsanordningar från statens järnvägars sida.

Beträffande motiveringen i övrigt samt i fråga om de bilagor, som fogats vid motionen, får utskottet hänvisa till densamma.

På anhållan av utskottet har statskontoret anbefallts att yttra sig över motionen; och har statskontoret med eget utlåtande den 20 februari 1923 överlämnat yttrande i ärendet av järnvägsstyrelsen.

Järnvägs-
 styrelsen.

Järnvägsstyrelsen har, med överlämnande av ett från distriktsförvaltningen vid statens järnvägars III distrikt infordrat yttrande jämte bilagor, anført, att styrelsen visserligen ansåge, att vållande till ifrågavarande olyckshändelse icke kunde läggas statens järnvägars förvaltning eller personal till last, men att styrelsen på grund av omständigheterna i detta fall ej hade något att erinra mot, att änkan *Persson* tillerkändes ett årligt understöd av i motionen föreslaget belopp, så länge hon levde ogift.

Statskontoret.

För egen del har statskontoret framhållit, att det av handlingarna syntes framgå, att berörda olyckshändelse knappast skett under sådana omständigheter, att det kunde anses sannolikt, att domstol vid eventuell rättegång skulle hava tillerkänt änkan *Persson* skadestånd enligt lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift. Med hänsyn emellertid till vad i ärendet förekommit och då det av motionären visats, att änkan *Persson* befunne sig i synnerligen tryckta ekonomiska omständigheter, hade statskontoret i likhet med järnvägsstyrelsen intet att erinra mot att ett årligt understöd av trafikmedel

beviljades henne. Mot det i sådant avseende föreslagna beloppet syntes anmärkning ej kunna göras, men borde föreskrift meddelas, att å detta belopp pensionstillägg och dyrtidstillägg ej skulle utgå.

Med hänsyn till de i ärendet åberopade omständigheterna finner även utskottet det vara billigt, att änkan Persson under sin återstående livstid kommer i åtnjutande av ett årligt understöd av allmänna medel. Mot det av motionären i sådant avseende föreslagna beloppet har utskottet intet att erinra. Då understödet närmast har karaktären av en livränta i anledning av det olycksfall, varigenom mannen omkommit, torde emellertid, på sätt statskontoret ifrågasatt, särskild föreskrift böra meddelas, att å understödsbeloppet ej må utgå pensions- eller dyrtidstillägg. Understödet torde, såsom i motionen föreslagits, böra beviljas av trafikmedel och utgå från och med den 16 oktober 1920.

Utskottet.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 9, må medgiva, att avlidne muraren Måns Perssons änka Mathilda Carolina Persson, född Åkesson, i S:t Pauli församling, Malmö, må räknat från och med den 16 oktober 1920 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av femhundra kronor; dock utan rätt att å understödet åtnjuta pensions- eller dyrtidstillägg.

4:o) I en inom andra kammaren av herrar *Ljungberg* och *Olsson* i Broberg väckt motion nr 40 har hemställts, »att riksdagen ville medgiva, att t. f. vaktmästaren å tullverkets extra avlöningsstat *Sven Robert Kihlbergs* änka *Julia Mathilda Kihlberg*, född *Jönsson*, och hennes dotter *Margit Elisabet* tilldelas ett årligt understöd, motsvarande den pension, vartill de — efter avdrag av vissa avgifter till tullstatens enskilda pensionsinrättning — skulle varit från nämnda pensionsinrättning berättigade, därest *Sven Robert Kihlberg* vid sitt fränfälle varit ordinarie vaktmästare vid tullförvaltningen i Göteborg, att av det å tullverkets omkostnadsstat uppförda förslagsanslaget till diverse utgifter från och med den 1 juni 1922 utgå enligt de grunder, som i under nämnda år gällande reglemente för tullstatens enskilda pensionsinrättning föreskrives i fråga om pension till änkor och barn efter ordinarie befattningshavare vid tullverket.»

Ang.
årligt under-
stöd åt tull-
vaktmästaren
S. R. Kihlbergs
änka och barn.

I motiveringen för detta yrkande har anförts, att Kihlberg, som vore född den 7 maj 1886 och antagits i tullverkets tjänst den 6 juli 1906, den 3 maj 1922 avlidit utan att dessförinnan hava uppnått ordinarie tjänst, varigenom hans efterlevande kunnat beredas pension från tullstatens enskilda pensionsinrättning, samt att detta förhållande helt syntes kunna tillskrivas den omständigheten, att ett antal erforderliga vaktmästartjänster inom tullstaten i avvaktan på tullverkets omorganisation tillsatts endast på extra stat.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen med därtill hörande bilagor.

Sedan statskontoret på anhållan av utskottet anbefallts avgiva utlåtande över förevarande framställning, har statskontoret överlämnat ett i ärendet inhämtat yttrande av generaltullstyrelsen.

Generaltullstyrelsen.

Generaltullstyrelsen, som förklarar sig för sin del vilja livligt understödja den i motionen gjorda framställningen, har beträffande de pensionsbelopp, som skulle hava tillfallit de efterlevande, därest Kihlberg vid sin död innehaft anställning som ordinarie vaktmästare av klass 1 i tullverket, meddelat följande:

Änkan Kihlberg skulle i sådant fall enligt då gällande bestämmelser nu varit berättigad att för egen del åtnjuta pension med 20 procent å mannens lön 1,540 kronor eller med 308 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under vilken mannen avlidit.

De tillskott, som under förutsättning, att Kihlberg innehaft ordinarie vaktmästartjänst den 1 maj 1922, skulle hava erlagts till tullstatens enskilda pensionsinrättning, utgöres jämlikt §§ 5, 6 och 7 i reglementet för tullstatens enskilda pensionsinrättning den 30 maj 1884 av dels s. k. bottenpenning med 6 procent å lönen, 1,540 kronor, eller med 92 kronor 40 öre, dels åldersavgift med 5 procent å lönen eller med 77 kronor, dels ock årsavgift med 4 procent av lönen för 5 år eller med 308 kronor. Sammanlagda beloppet av de avgifter, som under angivna förutsättning skolat erläggas till pensionsinrättningen, utgör sålunda 477 kronor 40 öre, vilket belopp enligt en å styrelsens kameralbyrå verkställd beräkning skulle motsvara ett årligt avdrag av högst 28 kronor. I enlighet härmed skulle det årliga understödet till änkan utgöra 308 kronor, reducerat till 280 kronor, samt för barnets del ökat jämlikt då gällande bestämmelser med 40 procent å 280 kronor eller 112 kronor till *inalles 392 kronor*. Detta belopp bör emellertid vid upphörandet av dotterns rätt till pension minskas med 112 kronor.

Statskontoret.

Statskontoret har för egen del tillstyrkt bifall till den gjorda framställningen.

Utskottet.

Med åberopande av vad i ärendet förekommit och under erinran, att riksdagen tidigare i några liknande fall medgivit understöd efter enahanda grunder som de här föreslagna, får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion II: 40, må medgiva, att t. f. vaktmästaren å tullverkets extra avlöningsstat Sven Robert Kihlbergs änka Julia Mathilda Kihlberg, född Jönsson, och hennes dotter Margit Elisabet må tilldelas ett årligt understöd, motsvarande den pension, vartill de — efter avdrag av vissa avgifter till tullstatens enskilda pensionsinrättning — skulle varit från nämnda pensionsinrättning berättigade, därest Kihlberg vid sitt frånfalle varit ordinarie vaktmästare vid tullförvaltningen i Göteborg, att av det å tullverkets omkostnadsstat uppförda förslagsanslaget till diverse utgifter från och med den 1 juni 1922 utgå enligt grunder, som i det under nämnda år gällande reglemente för tullstatens enskilda pensionsinrättning föreskrivas i fråga om pension till änkor och barn efter ordinarie befattningshavare vid tullverket.

5:o) I en den 13 januari 1923 avlåten proposition nr 18 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre kronojägaren i Björnhyttans bevakningstrakt av Grangärde revir *Erik Gustaf Södersten* må från statens domäners fond uppbära, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, fyllnads-pension till sådant belopp, att båda pensionsbeloppen tillsammans uppgå för tiden från och med den 1 maj till och med den 30 juni 1922 till 790 kronor och för tiden från och med den 1 juli 1922 under Söderstens återstående livstid till 1,284 kronor, allt för år räknat.

Ang.
pension åt
förre krono-
jägaren E. G.
Södersten.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

Under hänvisning till av riksdagen tidigare fattade beslut i liknande ärenden får utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifråga-
varande proposition.

6:o) I en inom första kammaren av herr *Rosén* väckt motion nr 30 har hemställts, att riksdagen måtte besluta, »att förre extra ordinarie kronojägaren inom Bjurbäckens revir *Set August Stenlund* må från och

Ang. pension
åt förre e. o.
kronojägaren
S. A. Sten-
lund.

med den 1 januari 1923 under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 400 kronor, att utgå från statens domäners fond.»

I motionen anføres, bland annat, att Stenlund, som varit i skogsstatens tjänst omkring 22 år, på grund av personalindragning avskedats med utgången av år 1922, samt att han, som vore över 61 år gammal, hade hustru och barn att försörja och vore obemedlad.

Beträffande motiveringen i övrigt liksom i fråga om de vid motionen fogade bilagorna får utskottet hänvisa till motionen.

Över förevarande motion har statskontoret på begäran av utskottet anbefallts avgiva utlåtande; och har nämnda ämbetsverk i ärendet inhämtat yttrande av domänstyrelsen, dagtecknat den 24 februari 1923, däri anförts följande:

Domänstyrelsen.

»Enligt av domänstyrelsen infordrat åldersbevis är Stenlund född den 4 augusti 1861 och har sålunda den 1 nästinstundande mars, då han på grund av uppsägning från domänstyrelsens sida kommer att lämna sin nuvarande icke ordinarie anställning vid domänverket, uppnått en levnadsålder av nära 61 år 7 månader.

Beträffande Stenlunds tjänstetid vid domänverket utvisa tillgängliga handlingar, att denna omfattar 22 år 1 månad och 8 dagar eller från och med den 22 januari 1901 till och med den 28 februari 1923.

Därest Stenlund varit uppförd på ordinarie stat hade han jämlikt gällande pensionslag icke varit berättigad till pension, enär nämnda lag för dylik rätt i allmänhet förutsätter i fråga om tjänstemän och betjänte vid den lokala skogsförvaltningen 65 levnadsår och 35 tjänsteår och intet av de i lagen angivna undantagsfallen äger tillämpning på Stenlund.

Det synes domänstyrelsen självfallet, att under sådana förhållande en icke ordinarie tjänsteman vid domänverket icke heller bör kunna tillerkännas pension eller med pension jämförligt årligt understöd av statsmedel.

På grund av det nu anförda nödgas domänstyrelsen avstyrka bifall till den inom riksdagen väckta motionen.

Som emellertid efter vad handlingarna utvisa och domänstyrelsen för övrigt har sig bekant ömmande omständigheter — Stenlunds jämförelsevis höga ålder och mer än 22-åriga samvetsgranna och plikttrogna tjänstgöring, hans rätt stora familj, vilken för sitt uppehälle torde vara av honom beroende och ej minst det förhållandet att Stenlunds synförmåga numera lär vara så nedsatt, att han endast med svårighet kan utföra även enklare arbeten — föreligga, synes styrelsen billigheten kräva, att Stenlund, åt vilken vederbörande revirförvaltare kunnat bereda sysselsättning till utgången av nästinstundande april månad, måtte under innevarande år tilldelas ett tillfälligt understöd av 400 kronor för år, att utgå från statens domäners fond. Därest detta förslag kommer att vinna statsmakternas bifall, har styrelsen för avsikt att hädanefter i avgivande underdåniga generalförslag rörande domänverkets driftkostnader föreslå ett understöd av 400 kronor för år att till Stenlund utgå i den mån han befinnes vara mindre arbetsför.»

För egen del har statskontoret yttrat:

Statskontoret.

»Beträffande Stenlund har upplysts, bland annat, att han är endast 61 år gammal och att han har åtminstone en del av sin arbetsförmåga i behåll. Vid sådant förhållande och då motsvarande ordinarie personal blir berättigad till pension först vid 65 års ålder, synes någon pension åtminstone för närvarande ej böra beviljas honom. Då emellertid i detta fall särdeles ömmande omständigheter synas föreligga, torde den av domänstyrelsen anvisade utvägen till beredande av något understöd åt Stenlund tills vidare kunna anlitas.»

Såsom icke-ordinarie befattningshavare är Stenlund icke berättigad att erhålla pension i vanlig ordning. Då han icke uppnått den för befattningshavare vid den lokala skogsförvaltningen föreskrivna pensionsåldern och endast kan räkna omkring 22 tjänstår i domänverkets tjänst, anser utskottet i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna, att någon pension eller därmed jämförligt understöd icke bör tillerkännas honom av riksdagen. Domänstyrelsen har emellertid ifrågasatt, att Stenlund borde för innevarande år tilldelas ett tillfälligt understöd. Detta förslag finner utskottet med hänsyn till i ärendet åberopade ömmande omständigheter vara behjärtansvärt; men lär det enligt utskottets mening ankomma på Kungl. Maj:t att efter ansökan meddela beslut i berörda avseende. Vid sådant förhållande och då domänstyrelsen, därest ett dylikt understöd beviljas Stenlund för år 1923, torde komma att i blivande generalförslag rörande domänverkets driftkostnader föreslå ett årligt understöd, att utgå till Stenlund i den mån han finnes mindre arbetsför, har utskottet ansett ifrågavarande motion icke böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion I: 30 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 april 1923.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.